

SOLSKENSOLYMPIADEN 1912 I STARK BELYSNING

När vi nu står inför ett kommande olympiskt spel i London nästa år är det naturligt att blicka tillbaka på den idrott som varit en grund för alla de Olympiska spel som kommit till under åren.

Spelen, har alltsedan den grekiska antiken, varit en rörelse som fokuserat på individ och samhälle. Så gör även författaren Christer Isaksson, som i boken om ”Stockholm 1912” berättar om den otroliga revolution för all idrott som var på gång under det förra sekelskiftet.

Inte nog med att självaste August Strindberg får ett inledande kapitel, som idrottssupporter och djup intresserad. Trots sitt dödsår 1912 så var Strindberg intresserad av den fysiska lek, som höll på att växa fram i det svenska samhället. Samtalet, som redovisas med journalisten Sven Låftman, är mycket intressant och belysande.

Med bakgrund i militära övningar kom idrotten mer och mer att bli en personlig angelägenhet och en publikdragande magnet. Den fria idrotten lyftes fram bl.a. tennis, värja, maraton, skytte och simhopp.

Isaksson beskriver väl framväxten av Stockholms stadion, som blir den plats, som för alltid symboliserar ett av de bästa idrottsliga spelen under tidig tid. Linjen - Aten, Paris, St. Louis och London fanns där som en plattform för den publika succé som drevs vidare.

Men, såsom Isaksson belyser en mödosamma idrottshistoria, var dessa spel inte så självklara att genomföras vid denna tid. Det krävdes framför allt mod och energi och ett stort engagemang.

Här framstår tre självklara namn i centrum. De är Viktor Balck, Sigfrid Edström och Sven Låftman. Balck, den svenska idrottens ”fader” med rötter i Karlskrona; Sigrid Edström från Orust och Sven Låftman med uppväxt i Värmland.

Dessa herrar var även framgångsrika idrottsmän i tidig ålder och gjorde goda prestationer i tidigare spel. Här förenades militären, industrin och journalistiken med det svenska konunga- huset, som garanterade ett framgångsrikt spel.

Redan tidigt hade den konservativa Viktor Balck en mängd kontakter med politiker, ledande militärer och industrimän. OS-året 1912 stod under devisen: ”Sverige, fosterlandet, framtiden”.

På alla sätt blev denna ”solskensolympiad” en stor framgång inför världens ögon, inbäddad mellan Storstrejken 1909 och borggårdstalet 1914.

Det blev en avspark för en ny tid, ett nytt sätt att se de fysiska prestationerna, som propaganda för personer och länder. På sätt och vis en långsam demokratisk rörelse, som samtidigt rymde drag av rasism, överklass, urskiljning och nationalitet. Inte minst när det gäller genustillhörighet och syn på män och kvinnor.

Här finns avsnittet av vår första guldmedalj i simhopp som togs av Greta Johansson. En stark 17-åring, som porträtteras som föregångare med inre kamp - både i stil och uppsyn.

Att delta i idrottstävlingar var inte något självklar under denna tid. Allt fokuserades på män och Olympiaden 1912 var till för män.

Här gjorde man karriär som ledare och framstående medlem i olika svenska och internationella organisationer. Kontaktnät upprättades och under hela 1900-talet kan här följas hur herrar med makt behöll sina positioner.

Isaksson antyder även hur idrottsrörelsen genomlevde det tyska inflytandet under nazitiden. Hur judar inte kunde delta 1936 och hur ofta en odemokratisk människosyn kom att genomsyra idrottsrörelsen i olika länder.

För Sveriges del blev 1912 i stor framgång – 23 guld, 24 silver och 16 brons. Spelen ägde rum under 30 dagar – alla grenar inräknade. Olika vinnares liv och levnad tecknas alltifrån den stora framgången.

Det kan här handla om Jim Thorpe, spelens mest framfångrike man, som fick bära med sig den tunga statyn av Karl XII - en utmärkelse ur kungens hand, även transporterad till New York, där den visades upp.

Vår egen spjutkastare Eric Lemming, som 32 år gammal tog hem guld redan den första dagen och gav spelen en god början. Kenneth McArthur vann maraton på 2.36.54, Arnold Jackson 1500 m på 3.55 och smålänningen Hugo Wieslander tog silver i 10-kampen.

Sportjournalistiken fick en egen plattform och utvecklades från allmän redovisning till egen profession. 445 journalister var närvarande på egen pressläktare – 229 från andra länder. Den stora Världen var närvarande vid dessa

spel och allt gav positiva vibrationer, då regnet upphörde och solen och värmen omfamnade Stockholm, spelare och publik natt och dag.

Nöjeslivet frodades och hotellen var fyllda. De som plågades mest var brottarna, som under åtskilliga timmar tvingades tävla under den stekande solen. En maratonlöpare kollapsade och dog, en annan försvann och reste hem. Olympiadens vinst blev – 4.600 kr.

Till det tragiska hörde att spelens bäste idrottsman senare diskades för att inte vara amatör. Han hade spelat några basebollsmatcher som betald. Thorpes ryckte och ära upprättades först 1983 vid en ceremoni som hölls av Antonio Samaranch.

I några slutkapitel redovisas svenska ansökningar om Olympiska spel, framför allt Vinter-OS. Sverige har varit nära men nu ligger locket på eller ambitioner saknas. Det kan dock finnas en chans till Vinter-OS 2022!

Nu finns det ”hundraåriga lärdomar” som kan följas efter att ha läst boken – Stockholm 1912.

Hans-Evert Renérius

**Christer Isaksson. STOCKHOLM 1912. Första moderna olympiska spelen.
- Människorna, Idrotten, Sverige. Ekerlids Förlag.**